

Михальчишина Л.Г.

к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

На даний момент законодавство України має значний перелік нормативних документів, що регулюють, як здійснення операцій з цінними паперами, так і діяльність органів управління ринку цінних паперів у цілому. Варто зауважити, що кількість нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів управління ринку цінних паперів нараховується понад сто. Дані документи об'єднують норми цивільного, фінансового, адміністративного та кримінального права. Норми цивільного права регулюють відносини майнового та немайнового характеру, що складаються між суб'єктами. Норми фінансового права, забезпечують правове регулювання емісії цінних паперів. Такі норми права, як адміністративні регламентують адміністративно-правове регулювання ринку цінних паперів, діяльність органів управління ринку цінних паперів, адміністративної відповідальності за порушення законодавства про цінні папери. Щодо норми кримінального права, то вони визначають кримінально-правову охорону відносин в сфері обігу цінних паперів та діяльності органів управління ринку цінних паперів.

Операції, що пов'язані з цінними паперами, регулюються величезною кількістю нормативно-правових актів. Щодо органів державної влади, в компетенції яких є регулювання обліку, що здійснюють учасники фондового ринку, то такими є: Міністерство фінансів України; Національний банк України; Державна податкова адміністрація України; Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

Міністерство фінансів України здійснює регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в тому числі цінних паперів.

Національний банк України встановлює порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках.

Державна податкова адміністрація України відповідно до Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо державної податкової служби та у зв’язку з проведенням адміністративної реформи в Україні” від 05.07.2012 № 5083-VI, здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів, податків і зборів, а також неподаткових доходів, установлених законодавством, та роз’яснення законодавства з питань оподаткування серед платників податків.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до ст. 7 Закону України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, визначає за погодженням з Міністерством фінансів України, а щодо діяльності банків на ринку цінних паперів з Національним банком України особливості ведення обліку операцій щодо цінних паперів, а також регулює діяльність професійних учасників фондового ринку.

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України відповідно до ст. 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 р. № 2664-III, як спеціальний уповноважений орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг, видає фінансовим установам відповідні дозволи та ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг.

Регулювання ринку цінних паперів є багаторівневим. На першому рівні регулювання є Конституція України, яка закріплює, що виключно законами України встановлюються засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків, порядок випуску та обігу державних цінних паперів. Другий рівень нормативно-правового регулювання операцій з цінними паперами включає Кодекси та Закони. Вони безпосередньо впливають на здійснення діяльності, що пов’язана з цінними паперами.

На третьому рівні знаходяться Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструкції, План рахунків. Основи обліку операцій з цінними паперами закладені у П(С)БО 12 “Фінансові інвестиції” та П(С)БО 13 “Фінансові інструменти”, які визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та інструменти і розкриття її у фінансовій звітності та які побудовані на МСФЗ 25 “Облік інвестицій”.

Документи четвертого рівня розробляються міністерствами і відомствами в межах їхньої компетенції відповідно до галузевих особливостей на базі національних П(С)БО та мають рекомендаційний, а не обов’язковий характер. Вони не повинні суперечити Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність”, Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією про його застосування, іншим нормативно-правовим актам.

П’ятий рівень – організаційно-розпорядчий. Документи цього рівня формуються безпосередньо на підприємстві його економічними службами (бухгалтерією, фінансовим і планово-економічними відділами). До цього рівня документів можна віднести наказ про облікову політику підприємства та робочий План рахунків бухгалтерського обліку.

Серед достатньо великої кількості нормативних документів, згідно яких здійснюється регулювання обліку цінних паперів не існує єдиного документу, який би врегулював відносини що стосуються цінних паперів.

Отже, можна сказати, що регулювання операцій з цінними паперами здійснюється за допомогою численної кількості нормативно-правових документів, а державними органами контролюється дотримання вимог чинного законодавства з обліку цінних паперів.